

**Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії **Ломачинський Богдан Геннадійович**, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2018 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», кваліфікація – магістр «бібліотекар, бібліограф, архівіст», виконав акредитовану освітньо-наукову програму третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України від «24» липня 2025 року № 52-осн у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

Половинчак Юлія Миколаївна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, керівник Національної юридичної бібліотеки, заступник генерального директора НБУВ.

Рецензенти:

Василенко Ольга Миколаївна, кандидат історичних наук, директор Інституту бібліотекознавства НБУВ.

Офіційні опоненти:

Григоревська Олена Вікторівна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційних комунікацій Факультету української філології, культури та мистецтв Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

Горбань Юрій Іванович, кандидат культурології, професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язів з громадськістю Київського

національного університету культури і мистецтв;

Хіміч Ярослава Олегівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри арт-менеджменту та івент технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

На засіданні «_22_» вересня 2025 року разова спеціалізована вчена рада прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» на підставі публічного захисту дисертації «Феномен інформаційної культури у комунікаційному просторі бібліотеки».

Дисертацію виконано у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського НАН України.

Науковий керівник – Дубровіна Любов Андріївна, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Вона є завершеною і самостійною науковою працею, що присвячена актуальній темі дослідження, висвітлює значущі для сучасної науки питання, має наукову новизну та практичну цінність, містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що засвідчують важливість проведеного дослідження для сучасної науки.

Здобувач має 24 публікації, з яких десять – в українських наукових фахових виданнях, з яких – п'ять публікацій у фахових виданнях за напрямом 029, підрозділ у колективній зарубіжній монографії, чотири публікації в інших фахових виданнях; а також у чотирнадцяти тезах виступів на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

1. Ломачинський Б.Г. Інформаційна культура у просторі бібліотеки: виклики цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С.75 - 83 DOI:10.32461/2409-9805.4.2023.294077. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2023_4_12 (дата звернення: 18.06.2025)

2. Ломачинський Б.Г. Термінологія інформаційної культури в контексті сучасних бібліотечних практик. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.Вернадського*. 2023. № 68. С.174 - 188 DOI: 10.15407/nr.68.174. URL: http://np.nbuv.gov.ua/doc/npnbuimviv_2023_68_14 (дата звернення: 18.06.2025)
3. Ломачинський Б.Г. Інформаційна культура у просторі бібліотеки в умовах консцієнтальних війн сучасності. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.Вернадського*. 2023. № 69. С.154 – 168 DOI: 10.15407/nr.69.154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2023_69_13 (дата звернення: 18.06.2025)
4. Lomachinskiy B. Ukrainian and international experience of formation of information competences by means of library practices. *Society. Document. Communication*. 2023. № 8(3). P. 22-33. DOI: 10.69587/sdc/3.2023.22. URL: <https://sdc-journal.com.ua/en/journals/tom-8-3-2023/ukrayinsky-ta-mizhnarodny-dosvid-formuvannya-informatsiynikh-kompetentnostey-zasobami-biblioteknikh-praktik> (дата звернення: 18.06.2025)
5. Lomachinskiy B. Prospects for the implementation of the concept of digital citizenship in scientific libraries. *Society. Document. Communication*. 2023. №8 (4). P. 29-39 DOI: 10.69587/sdc/4.2023.29. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/journals/tom-8-4-2023/perspektivi-realizatsiyi-kontseptsii-tsifrovogo-gromadyanstva-v-naukovikh-bibliotekakh> (дата звернення: 18.06.2025)

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Половинчак Юлія Миколаївна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, керівник Національної юридичної бібліотеки, заступник генерального директора НБУВ. Оцінка позитивна без зауважень.

Василенко Ольга Миколаївна, кандидат історичних наук, директор Інституту бібліотекознавства НБУВ. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертаційному дослідженні автор слушно зазначає, що в умовах цифрової трансформації публічні та наукові бібліотеки України активно адаптуються до викликів сучасного інформаційного суспільства, поступово перетворюючись на багатофункціональні інформаційно-комунікаційні центри, що сприяє не лише підвищенню якості бібліотечних послуг, а й формуванню нових моделей взаємодії з користувачами. В означеному контексті доречно було б конкретизувати заходи, що проводяться співробітниками НБУВ в означеному напрямі, зокрема, з метою підвищення рівня інформаційної культури користувачів бібліотеки.

2. У підрозділі 2.3. «Роль бібліотек у становленні культури інформаційного суспільства як вагомий чинник його інформаційної безпеки» дисертант розглядає ті глобальні проблеми, з якими зіштовхнулися бібліотеки в умовах повномасштабного вторгнення. Однак, доречно більш чітко визначити систему заходів з метою протидії ворожій пропаганді, що проводяться провідними бібліотеками України, зокрема, Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

3. У підрозділі 3.1. «Феномен медіакультури як складової інформаційної культури бібліотеки» дисертант слушно відзначає використання соціальних мереж для популяризації заходів з підвищення рівня інформаційної культури користувачів бібліотек. Однак, аналіз обмежується, переважно, мережею Facebook, тому доцільно було б розширити аналіз за рахунок інших популярних соціальних мереж.

Григоревська Олена Вікторівна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційних комунікацій Факультету української філології, культури та мистецтв Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У межах підрозділу 1.2. Генеза термінологічно-понятійного апарату інформаційної культури в контексті діяльності бібліотек автор ґрунтовно досліджує розмежування та взаємозв'язок понять «інформаційна культура», «медіакультура» та «цифрова культура». І одночасно приділяє велику увагу

новітньому явищу «цифрового громадянства» та пов'язаного із ним явища «цифрової людини». Якою мірою та якими методами інформаційна культура, яку розвиває сучасна бібліотека, може сприяти зниженню або запобіганню ризиків цифрового громадянства, або це все ж таки функції інших державних установ?

2. Позитивно оцінюючи вміння дисертанта використовувати методологічний апарат соціогуманітаристики, зокрема й метод моделювання, звертаємо увагу на модель «Системи управління знаннями у наукових бібліотеках» (Додаток 6). Модель не містить складника «вироблення знань», а лише «придбання», «застосування», «захист» і «оцінка» знань. Бажано отримати пояснення з цього приводу.

3. Позитивно оцінюючи термінологію, яку використовує у дослідженні Ломачинський Б.Г., хочемо отримати відповідь на таке питання. На с. 46 тексту дисертації зазначено, що «В. Добровольська та Л. Чередник вводять поняття віртуального інформаційного простору бібліотеки, який формується з метою задоволення інформаційних потреб користувачів», стаття на яку спирається дисертант нова, вийшла у 2023 р., тому виникає питання – інші дослідники до цього не використовували / не розвивали такого поняття? Або ж у чому особливість визначення поняття саме цими авторками і його значення для даного дослідження.

4. На нашу думку, формулювання висновку 9 (с. 236-237) було б більш інформативним, якщо модель інформаційної культури сучасної бібліотеки, репрезентована як трирівнева структура, (с. 224-226 дисертації та Додаток 12 до дисертації) була пропорційно розкрита відповідно до усіх рівнів – особистісного (рівень користувача), групового (професійна культура бібліотечного колективу) та суспільного рівня (національний або загальнодержавний). У висновку основний акцент зроблено на груповому (фаховому) рівні інформаційної культури працівників бібліотеки.

Горбань Юрій Іванович, кандидат культурології, професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського

національного університету культури і мистецтв. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В українському нормативно-правовому полі відсутнє чітке визначення поняття «інформаційна культура» в широкому контексті його застосування. Наскільки доцільно вважати означене поняття узагальнюючим щодо понять «медіакультура» та «цифрова культура»?

2. У дисертаційному дослідженні автор детально аналізує етапи розвитку інформаційної культури в різні історичні періоди (с. 69 - 64). Однак, недостатньо чітко визначені позиції щодо взаємозв'язку і взаємозумовленості технологічного розвитку цивілізації та інформаційної культури, що потребує уточнення і конкретизації.

3. В дисертаційному дослідженні слушно відзначається роль електронних бібліотек у репрезентації національної культурної спадщини. Однак, варто деталізувати ті проблеми, з якими зіштовхуються бібліотечні працівники на шляху популяризації вітчизняних електронних бібліотек серед користувачів.

4. В умовах повномасштабного вторгнення актуалізується роль бібліотек у формуванні інформаційної безпеки суспільства. Доцільно уточнити, наскільки ефективними є заходи, які проводять українські бібліотеки з метою підвищення рівня інформаційної культури користувачів бібліотек у протидії конспіраційним загрозам сучасності.

Хіміч Ярослава Олегівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри арт-менеджменту та івент технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Наголошуючи на важливості емпіричних досліджень і позитивно оцінюючи анкетне опитування, проведене в рамках дисертаційного дослідження, хочемо зауважити, що, на наш погляд, при описі методології дослідження та при інтерпретації його результатів не вистачає обґрунтування репрезентативності вибірки та аналізу наявності або відсутності кореляції між особистісними характеристиками респондентів та їх відповідями. На сторінці

24 (у вступі) автор зазначає, що «з метою емпіричного вивчення актуального стану інформаційної культури бібліотек у контексті цифрової трансформації та сталого розвитку було застосовано метод анкетування, що дозволив охопити широку аудиторію респондентів та забезпечити репрезентативність зібраного матеріалу. У анкетуванні взяли участь студенти гуманітарних спеціальностей Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Білоцерківського національного аграрного університету та Білоцерківського гуманітарно-педагогічного коледжу. Загальна кількість учасників становила 90 студентів першого-четвертого курсів. Вибірку склали молодь з усіх регіонів України. Середній вік респондентів становив 19 років». У Додатку 13 наведено запитання та відповіді респондентів. Водночас, у роботі відсутні відповіді на запитання, які б дозволили глибше охарактеризувати респондентів (зокрема, демографічні характеристики - вік, стать, регіон), а також немає вказівки, який відсоток від загальної кількості студентів гуманітарних спеціальностей зазначених закладів вищої освіти становлять 90 опитаних. Крім того, відсутня інформація про час проведення дослідження (конкретний рік чи період), що ускладнює інтерпретацію результатів у динаміці та співвіднесення їх з актуальними соціально-інформаційними процесами.

2. У дисертаційному дослідженні автор обґрунтовано й послідовно звертається до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», що є нормативно-правовим актом у зазначеній сфері. Водночас, на нашу думку, при визначенні перспектив розвитку цифрового суспільства в Україні доцільно було б доповнити аналіз і посиланням на аналітичний документ Українського інституту майбутнього «Україна 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою», який пропонує стратегічне бачення та довгострокові орієнтири цифрової трансформації держави.

Важливо, що у своєму дослідженні, розглядаючи підходи до визначення цифрових компетентностей, Б. Ломачинський обґрунтовано посиляється на «Європейську систему цифрових компетентностей для громадян (DigComp)» та розроблену на її основі Міністерством цифрової трансформації України «Рамку

цифрової компетентності для громадян України» (ст. 85). Аналізуючи форми, методи і напрями формування інформаційної культури в бібліотеках України, дослідник згадує також національний тест «Цифрограм» як важливий інструмент оцінювання рівня цифрової грамотності (ст. 124). Водночас у роботі відсутнє посилення та аналіз спеціалізованої версії цього тесту — «Цифрограму для бібліотекарів», використання якого було б доцільним у контексті визначення сучасних компетентностей бібліотечних працівників, а також під час розроблення й удосконалення навчальних програм з підвищення кваліфікації.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Ломачинському Богдану Геннадійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

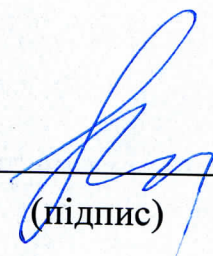
Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої

вченої ради

(підпис)

Юлія ПОЛОВИНЧАК
(власне ім'я та прізвище)